

Stwierdzenie węża Eskulapa *Zamenis longissimus* w Ustrzykach Dolnych

The record of Aesculapian Snake *Zamenis longissimus* in the Ustrzyki Dolne town

MICHAŁ CIACH

Zakład Bioróżnorodności Leśnej
Instytut Ekologii i Hodowli Lasu, Wydział Leśny
Uniwersytet Rolniczy
31–425 Kraków, al. 29 Listopada 46
e-mail: michal.ciach@ur.krakow.pl

Słowa kluczowe: wąż Eskulapa, *Zamenis longissimus*, gatunek krytycznie zagrożony, nowe stwierdzenie.

W dniu 9 września 2013 roku w Ustrzykach Dolnych (Góry Sanocko-Turczańskie) odnotowano nowe stwierdzenie węża Eskulapa *Zamenis longissimus*. Martwego osobnika znaleziono na drodze biegnącej w pobliżu niewielkiego ciekę wodnego płynącego na obrzeżach miasta. Całkowita długość ciała odnalezionego osobnika wynosiła 168 cm. Niniejsze stanowisko jest aktualnie najdalej na północ wysuniętym w Polsce. Wąż Eskulapa jest gatunkiem krytycznie zagrożonym wyginięciem w kraju. Śmiertelność osobników dorosłych zabijanych przez pojazdy jest jednym z podstawowych zagrożeń, którego eliminacja powinna być zadaniem priorytetowym.

W dniu 9 września 2013 roku w Ustrzykach Dolnych (pow. bieszczadzki, woj. podkarpackie) odnotowano węża Eskulapa *Zamenis longissimus*. Zabitego na drodze osobnika znaleziono na obrzeżach miasta (49°26'7,44"N; 22°34'14,01"E), w miejscu, gdzie zwarta zabudowa miejska przechodzi w luźne zabudowania w układzie „ulicówki” otoczonej terenami rolnymi, głównie łąkami. W pobliżu miejsca, gdzie znaleziono węża, przepływał niewielki ciek wodny wpadający do rzeki Strwiąż, wzdłuż którego ciągnęły się luźne zakrzewienia wierzbowo-olchowe. Całkowita długość ciała odnalezionego osobnika wynosiła 168 cm. Stan zachowania ciała wskazywał na niedawną śmierć węża, a wywiad przeprowadzony z okolicznymi

mieszkańcami wykazał, że do rozjechania doszło między godzinami 7:00 a 11:00 rano.

Wąż Eskulapa występuje głównie w południowej Europie, od północnej Hiszpanii, poprzez Włochy, Francję, zachodnie i południowo-wschodnie Niemcy, do Czech, Słowacji, Węgier i większości krajów Bałkańskich. Populacje z zachodnich Niemiec, zachodnich Czech, południowej Polski i południowej Ukrainy są izolowane od głównego zasięgu. Siedliska węża Eskulapa to ciepłe i nasłonecznione lasy, zarzewienia, brzegi lasów, zarastające skały i kamieniołomy, często położone w pobliżu siedzib ludzkich (Głowaciński, Szyndlar 2001, Najbar 2004). Na terenie Polski wąż Eskulapa występuje obecnie w Bieszczadach, gdzie głównym ob-

szarem bytowania jest dolina Sanu pod Otrytem (Najbar 2004; Kurek i in. 2014). Stanowisko opisane w niniejszej pracy jest aktualnie najdalej na północ wysuniętym miejscem występowania węża Eskulapa w Polsce i jednym z nielicznych w Górach Sanocko-Turczańskich (Głowaciński 2003). Stanowisko węża Eskulapa, najbliższe opisywanemu w niniejszej pracy, znajduje się w odległości około 9 km, w okolicach Teleśnicy (Kurek, Najberek 2014).

Wąż Eskulapa jest gatunkiem krytycznie zagrożonym w Polsce (Głowaciński, Szyndlar 2001). Podlega on ścisłej ochronie, a wokół miejsc jego rozrodu i regularnego przebywania wyznaczane są strefy ochronne (Rozporządzenie 2014). Za jedno z głównych zagrożeń gatun-

ku uważa się śmiertelność osobników zabijanych przez pojazdy (Kurek i in. 2009; Agasyan i in. 2013). Do kolizji może dochodzić w trakcie przekraczania przez węże dróg podczas migracji lub lokalnych przemieszczeń w obszarach ich występowania, jak zapewne się stało w przypadku opisywanego stwierdzenia. Wygrzewanie się węży na nasłonecznionych drogach i poboczach także przyczynia się do rozjeżdżania tych gadów. Ponadto, podobnie jak w przypadku innych węży, zagrożeniem dla gatunku jest tępienie przez człowieka. Siedliska węża Eskulapa powinny podlegać ochronie, a podstawowym i pilnym do realizacji zadaniem jest eliminacja śmiertelności osobników dorosłych rozjeżdżanych przez pojazdy na drogach.

PIŚMIENNICTWO

- Agasyan A., Avci A., Tuniyev B., Crnobrnja Isailovic J., Lymberakis P., Andrén C., Cogalniceanu D., Wilkinson J., Ananjeva N., Üzümlü N., Orlov N., Podloucky R., Tuniyev S., Kaya U., Böhme W., Ajtic R., Vogrin M., Corti C., Pérez Mellado V., Sá-Sousa P., Cheylan M., Pleguezuelos J., Borczyk B., Schmidt B., Meyer A. 2013. *Zamenis longissimus*. IUCN Red List of Threatened Species. Version 2013.2 [http://www.iucnredlist.org]; dostęp: 11.02.2014 r.
- Głowaciński Z. 2003. Wąż eskulapa *Elaphe longissima* (Laurenti, 1768). W: Głowaciński Z., Rafiński J. (red.). Atlas płazów i gadów Polski. Status – rozmieszczenie – ochrona. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa–Kraków: 93–95.
- Głowaciński Z., Szyndlar Z. 2001. Wąż eskulapa *Elaphe longissima* (Laurenti, 1768). W: Głowaciński Z. (red.). Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa: 281–283.
- Kurek K., Holuk J., Bury S., Piotrowski M. 2014. Podręcznik najlepszych praktyk ochrony gadów. Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych, Warszawa.
- Kurek K., Bury S., Baś G. 2009. Strategia ochrony węża Eskulapa *Zamenis longissimus* (Laurenti, 1768) w Bieszczadach Zachodnich. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków (mscr.).
- Kurek K., Najberek K. 2014. Rekomendacje dla ochrony węża Eskulapa w Bieszczadach Zachodnich. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków (mscr.).
- Najbar B. 2004. Wąż Eskulapa *Elaphe (Zamenis) longissima* (Laurenti, 1768) w Bieszczadach Zachodnich. Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.
- Rozporządzenie 2014. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dz.U. (2014), poz. 1348.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 71 (3): 239–240, 2015

Ciach M. The record of Aesculapian Snake *Zamenis longissimus* in the Ustrzyki Dolne town

On September 9, 2013, the Aesculapian Snake *Zamenis longissimus* was found in the Ustrzyki Dolne town (Sanocko-Turczańskie Mountains, SE Poland). A recently road-killed individual was found on the road in the suburbs of the town, near a small stream. The total body length was 168 cm. At present, this record is the most northern locality of the species in Poland. The Aesculapian Snake is critically endangered in the country and killing of adults due to collision with vehicles on the roads is considered as the major threat to this species. The elimination of road killing of adults should be a priority.